

JULENATTSMESSEN
(første julemesse)
Jes 9,2-7 – Tit 2,11-14 – Luk 2,1-14
Ved msgr. Torbjørn Olsen

Kjære brødre og søstre i Kristus!

1. Et avsnitt i juleevangeliet som vi nettopp har hørt, har til alle tider gjort inntrykk på folk, ikke minst på barn:

Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde. Hun fødte da sin sønn, sin førstefødte, svøpte ham og la ham i en krybbe. For inne i herberget var det ikke plass til dem.¹

Det jeg spesielt tenker på, er den siste setningen: «Inne i herberget var det ikke plass til dem.» Hvor mange barn har ikke sagt, at Jesus gjerne skulle fått låne deres rom eller i det minste deres seng? – Dette var en trist måte å bli født på.

Når setningen slår meg akkurat i år, er det fordi vi – midt oppe i pandemien – også har måtte konstatere at det i kirkene, heller ikke i julen, er plass til alle som ønsker å komme inn. – Før vi spinner videre på denne tråd, kan vi se litt på hva som menes med at det ikke var plass – eller «rom» som det het tidligere – inne i herberget.

2. Vi ser for oss at Jesus ble født i en *stall*, siden det var en krybbe – et mattrau – der, som han ble lagt i. De fleste julekrybber i kirkene våre er da også plasser inne i en stall. Kanskje var det i en slik stallbygning Jesus ble født? Men det kan også tenkes at han ble født i en *grotte* der man hadde nattkvarter for en del dyr og mennesker. Dra vi til Betlehem, får vi under Fødselskirken se grotten der Jesus skal være blitt født. Evangeliet sier ingen ting om hvor krybben stod.

Men utgangspunktet var altså herberget, der det ikke var plass til Jesus.

Nå er det på ingen måte klart hva som her menes med «herberget». Det greske ord som er brukt, *κατάλυμα* [katályma], er ikke det samme som ordet som er brukt om stedet der den barmhjertige samaritan førte ham som var falt blant røvere. Der – langs hovedveien til Jerusalem – hadde man åpenbart med et virkelig «herberge» – offentlig overnattingssted – å gjøre, på gresk kalt et *πανδοχεῖον* [pandocheion].² Ordet som brukes om stedet i Betlehem, kan ellers brukes både om offentlige gjestesteder for blant annet overnatting eller bevertning,³ og om mer private rom, til både den ene og andre slags bruk.⁴ Kanskje var Betlehem en så liten by at det overhodet ikke fantes noe offentlig overnattingssted der, men kun et enslig gjesterom til bruk i påkomne nødstilfeller? Så hadde det muligens en naturlig forklaring at det ikke var plass «i herberget». At man ikke prioriterte en fødende kvinne, er en annen sak.

Den positive konsekvens var at hyrdene lett kunne finne det nyfødte barn, som skulle være «svøpt og liggende i en krybbe»⁵.

3. På samme måte som Jesus «ikke slapp inn», er det som sagt mange som nå ikke slipper inn i kirkene. Rett nok er ikke det det dummeste problem vi kan ha, som det er sagt. Men for den som ikke slipper inn, er det trist. Og det kan gi en slags opplevelse av hvordan det må ha

¹ Luk 2,7.

² Jf. 10.24.

³ Jf. 1 Sam 1,18; 2,22; Sir 14,25.

⁴ Jf. Mark 14,14; Luk 22,11.

⁵ Luk 2,12

vært i Betlehem for lang tid siden, bare at våre problemer, der mange ikke kommer inn i kirkene, i sammenligning er mikroskopiske problemer.

Det finnes mye mer utfordrende sammenhenger der man «ikke slipper inn». For ambisiøse ungdommer kan det ikke å komme inn på en ønsket utdanning, bli et nederlag. For en aktiv sportsmann eller -kvinne, kan det ikke å bli tatt til «drømmelaget» være en tung «utestengelse». Mye verre oppleves det for foreldre som på en eller annen måte blir nektet samvær med sine barn. De «kommer ikke inn» i symbolsk forstand. Men verst må det være for dem som ofrer alt de eier for å flykte til en annen del i verden, og så slipper de ikke inn i våre vestlige land med god økonomi, frihet og gode rettsordninger, fordi vi «ikke har plass» til å ta imot så mange nye landsmenn.

Dette er ikke tidspunktet for å diskutere flyktningpolitikk, eller hvem som har eller bør ta ansvar for det ene eller det andre. Vi skal bare nøye oss med å si at mange opplever at det ikke er plass til dem, der de så absolutt skulle vært, og da er – som sagt – begrensede muligheter til gudstjenestedeltagelse et mikroproblem. Men det siste kan være en symbolsk påminnelse om hvordan det må ha vært ikke å få plass «i herberget» i Betlehem da Maria skulle føde Jesus.

4. Dog ligger det en dypere symbolikk i Jesu fødsel, uten at Maria slapp inn «i herberget».

Ikke primært er det vi som opplever hvordan det må ha vært å skulle føde Jesus i Betlehem.

Heller er det *han som slik symbolsk identifiserer seg med alle mennesker som i dag «ikke slipper inn»*, der de så gjerne skulle sluppet inn, det være seg kirken, utdannelsen, arbeidsplassen, landet man vil til, eller noe annet.

Her er vi ved kjernen i hele den kristne inkarnasjonstro: Gud blir en av oss, med alle våre utfordringer og vanskeligheter, han vet hvordan vi har det, og han bryr seg om oss. Når Kirken til sine tider har gjort mye for mange av dem som faller utenfor, er det dypest sett en refleks av det som skjedde da Gud ble menneske, og da han kom til verden utenfor «herberget», fordi det ikke var plass til ham der.

5. Julenatten er ikke tiden for å fortvile over all verdens elendighet. Vi nøyer oss i natt med å minne om at det at Gud identifiserer seg med oss, er en viktig side ved inkarnasjonen.

Fra denne påminnelse er veien kort til takksigelse. Og fra takksigelsen er veien kort til lovsang. Lovsangen bør fylle oss med ekstra stor glede når vi kjenner bakgrunn og sammenheng ved Jesu fødsel.

Vi skal ikke lenger enn til slutten av juleevangeliet, så får vi en direkte veiledning i englesangen over Betlehemsmarken da Jesus ble født, til tross for at det skjedde utenfor «herberget».

Og i samme øyeblikk var der hos engelen en hel skare fra de himmelske hærer, som sang Guds lov og sa:

«Ære være Gud i det høye! Og fred på jorden – blant alle dem hans nåde hviler over.»⁶

Først og fremst bør julen være en gledens høytid, med god mat og drikke, sang og musikk, dekorasjoner og julepåkledninger, samt alle de gode julesangene. Det bør være en høytid der vi kommer sammen, dessverre med sterke begrensninger i år. I den sammenheng skulle vi gjerne også kommet inn i våre kirker for å feire julegudstjenester, og vi som har sluppet inn, får juble enda mer på vegne av de andre. Alt dette flotte har sin viktigste klangbakgrunn i det at Gud ville identifisere seg med oss på alle måter, i våre gleder og i våre vanskeligheter.

Ære være Gud i det høye! Og fred på jorden – blant alle dem hans nåde hviler over! Amen.

⁶ V. 13f.